

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan po polnoči, izvenredne številke in priložnosti. — Inzerati: do 30 peti a 2 D, do 100 vrst 20 50 p, večji inzerati peti vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, predklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji: 240 D, za inozemstvo 420 D

Upraviteljsko: Knaševa ulica št. 5, prilika. — Telefon št. 304.
Redakcijsko: Knaševa ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.
Poština plačana v gotovini.

Radičev odmor

Gospod Stjepan Radić se odpelje po Binkoštih v Dalmacijo, da si tam odpočije in okrepi svoje v zadnjih političnih bojih zrahljano zdravje. Za to bo potreba eden do dva meseca. V tem času vodja HSS ne bo govoril na javnih shodih in se ne bo udeleževal sestankov zaupnikov. Potreben mu je popoln mir, da zbere novih dušnih in telesnih moči za ogromno delo, ki še čaka njega in njegovo stranko.

Tako nekako napoveduje današnji radičevski »Dom« politično internacijo g. Stjepana Radića. Kako je s tem dopustom v resnici, je znano. Stjepan Radić je bil za radikalno-radičevsko koalicijo pravi enfant terrible. Damioklejev meč, ki je grozilo visel nad njo in vsak hip ogrožal njen obstoj. Radić je imel v zalogi vedno nove bombe; zdaj je sprožil od te, zdaj od one strani; danes lopnil tega, jutri onega radikalnega prvaka. Vedno nove zmede je povzročal in izzival vladne krize.

Zato je umevno, da so se ga hoteli radikalni odkrižati in da so že ob velikonočni krizi zahtevali, da g. Radić ne sme biti več minister, ako naj se obnovi koalicija RR. Gosp. Radić je odločno odklonil insinucijo, a ko je videl, da bi utegnili postati stvar resna, je takoj popustil in pristal ne le na to, da ostane sam izven vlade, ampak celo na to, da ostane ministar tuda »izdalca« dr. Nikšić in dr. Šuperina.

Tako je prišlo do tretje Uzunovičeve vlade brez Stjepana Radića. A ta je obdržal vodstvo svoje stranke tudi kot neminister. Mesto na sejah ministrskega sveta je rezigniral na javni skupščini, kjer je razum proti Nikšiću in Šuperini krmel se dalje proti radikalom in njihovi korupciji. Korupcija je postala njegov glavni slager, s katerim je oduševal množice in si poskušal znova priboriti hitro kopneče simpatije javnosti. Šel je tako daleč, da je s separatno resolucijo v Narodni skupščini brskiral svoje radikalne zaveznike in razbil vlado. Radić se je kot brezobziren ljudski tripon postavil na čelo boja proti radikalom in korupciji.

Njegova gloriola je bila kratka. Že na samo vest, da se g. Uzunovič resno pogaja z g. Davidovićem, je propovednik najostrejšega boja proti korupciji zahteval k popolnemu umiku. Iz strahu, da se res sestavi vlada brez radičevcev, je g. Stjepan Radić brezopojno kapituliral in sprejel vse radikalne pogoje, naj so bili še tako trdi in poniževalni. Sestavila se je tako četrta Uzunovičeva vlada, v kateri tudi g. Pavla Radića ni več in ki je korupcijsko vprašanje kratkoma odstranila z dnevnega reda. In g. Stjepan Radić sam se je zavezal, da se bo za dva meseca umaknil iz političnega življenja, da ne bo govoril ne na shodih ne novinarjem in da tudi člankov ne bo pisal.

Tak je Radičev »odmor«. Radikalni se nadejajo, da bo prinesel odmor tudi v politiko in da bo vlada vsaj ta čas lahko brez skrbi pred novimi, nenadnimi napadi. Pokazati pa se šele mora, ako niso delali računa brez krmarija. Kdor pozna St. Radića, dvomi, da bo vzdržal svoj dvomesečni post.

Volitve v Dalmaciji

— Beograd, 19. maja. Današnji »Politika« in »Pravda« priobčujeta daljši članek voditelja SDS Svetozarja Pribičevića v rezultatih nedeljskih občinskih volitev v Dalmaciji. Svetozar Pribičević odločno in kategorično demantira od notranjega ministrstva izdano poročilo glede volilnih rezultatov ter konstatira da so po avtentičnih in zanesljivih informacijah samostojni demokratje dobili v Dalmaciji nad 200 mandatov, naračunajoč onih mandatov, ki so jih samostojni demokratje dobili na skupnih listah pod imeni »Jugoslovenski blok« in »Narodni blok«.

DR. NINČIČ ODPOTOVAL V ŽENEVO

— Beograd, 19. maja. Zunanji minister dr. Ninčič je danes odpotoval v Ženevo, kjer se udeležuje razorožitvene predkonference, ki je bila včeraj odprta in katere se je v imenu naše vlade udeležil poslanec doktor Laza Marković.

BILANCA ŠKODOVIH TOVAREN

— Preza, 19. maja. Škodove tovarne izkazujejo 34,8 milijonov čistega dobička za leto 1925, za 2,4 milijona več kakor prejšnje leto. Razdeli se 44% dividenda.

Korupcija odstavljena z dnevnega reda

Vlada smatra korupcijsko debato za končano. — Opozicija bo vložila nove interpelacije. — Javni shodi proti korupciji. — Delovni program Narodne skupščine.

— Beograd, 19. maja. Danes dopoldne je bila na javni deski Narodne skupščine nabita objava skupščinskega predsedstva, s katero se sklicuje plenarna seja za sredo, 26. t. m. ob 10.30 dopoldne z dnevnim redom: določitev dnevnega reda.

To znači, da so z dnevnega reda odpravljene interpelacije glede korupcije. Že sredi so ministri in vodilni radikali izjavljali, da se ne nadaljuje korupcijska debata. Ministri so naglašali: »Interpelacija o korupciji ni več naša stvar. To je stvar opozicije. Korupcijske interpelacije so za nas rešene. Opozicija ima pravico, da obnovi te interpelacije in da zahteva ponovno razpravo. Za nas je stvar odpravljena z dnevnega reda.«

Z ozirom na to so se sestali danes dopoldne načelniki takozvanega ožjega opozicijskega bloka v zemljoradniškem klubu ter so sklenili, da obnove interpelacije glede manipulacij Rade Pašića. Sestava in redakcija nove interpelacije je poverjena posl. dr. Kostu Komanduriću. To interpelacijo baje podpisuje tudi Ljuba Jovanović. Voditelji ožjega bloka zatrjujejo, da bo nova interpelacija obelodanila še bolj interesantne zanimivosti o korupcijskih aferah g. Rade Pašića.

Ožja opozicija je obenem sklenila, da prične med ljudstvom živahno ak-

cijo proti korupciji. Na današnjem sestanku je ožja opozicija sklenila, da se prične v vseh glavnih mestih prirejati protestni shodi. Prvi tak shod se vrši dne 30. maja t. l. v Ljubljani. Za glavne govornike na tem shodu so določili: dr. Ante Korošec, Ljuba Davidović, dr. Mehmed Spaho in še nekateri drugi. Slični shodi se vrše potem v Zagrebu, Sarajevu, Beogradu, Splitu in drugod.

V parlamentarnih krogih vlada veliko zanimanje za delovni program, ki ga bo razvila nova Uzunovičeva vlada. V smislu sklepa snočnega ministrskega sveta ima Narodna skupščina predvsem razpravljati o naslednjih zakon-skih načrtih:

- 1.) zakon o podaljšanju poslovanja zakonodajnega odbora, glede izenačenja zakonov;
- 2.) zakon o spremembi finančnega zakona z ozirom na določila o invalidskem davku;
- 3.) zakon o centralni upravi;
- 4.) zakon o izenačenju davkov;
- 5.) trgovske in mernarodne konvencije;
- 6.) zakon o sodnikih, o organizaciji sodišč, o državnih pravdnikih in o kazenskem pravnem postopanju;
- 7.) zakon o odvetnikih;
- 8.) zakon o ribolovu in zakon o izkoriščanju vodnih sil.

Politična situacija se ni zboljšala

Trenje v radikalnem klubu se nadaljuje. — Opozicija prorokuje vladi le partijsko življenje. — Bojazen pred Radičevimi poslovnimi shodi.

— Beograd, 19. maja. Priklje v radikalnem klubu so sicer bistveno neizpremenjene, opaziti je vendar novo vrenje. Skupina g. Nikole Pašića smatra obnovitev vlade g. Uzunoviča, brez obeh Radičev za svojo zmago in nastopa zato čimboli samozavestno in borbeno. Centrum ki pripada g. Uzunoviču, postaja rezerviran in nesiguren. Politiko zakulisno borbo poznavačji radikali so že danes prožili globokega pesimizma in naglašajo, da bo g. Stjepan Radić porabil prvo priliko za strnoglavljenje sedanje vlade, ki je ne more trpeti, ker je moral iz vlade tudi njegov nečak Pavle Radić. Nekateri radikali hkratu zamerijo Uzunoviču, da je tako kategorično odklonil sprejem zakona za pobijanje korupcije, ker je s tem dal ravno najhujši nasprotnikom Rad-čane stranke najboljšo agitacijsko orožje v roke.

Vse opozicijske skupine soglašajo v sodbi, da je sedanja vlada samo provizorična in da se ne bo vzdržala na

krmlju niti tri tedne. Radikalni in radičevci nasprotno trdijo, da se je sedaj vlada g. Uzunoviča stabilizirala in da je sposobna v Narodni skupščini izvesti vse zakone. Opozarjajo pa politični krogi na okolnost, da je ta vlada še vedno povsem odvisna od g. Stjepana Radića, čeprav je ta izjavil, da ne bo s svojimi govori spravljal vlade več v neprijetne situacije.

Parlamentarni krogi danes razmotirajo tudi vprašanje, kakaj je sklicana seja narodne skupščine šele na 26. tm. To pozno sklicanje spravlja nekateri v zvezo z Radičevima shodoma, ki jih namerava prirediti še pred tem datumom v Pazovi in Somboru. Vlada hoče dejansko videti kako bo Radić nastopal na teh shodih in na podlagi njegovih izjav uravnati svojo nadaljno taktiko. Oba shoda sta bila napovedana že pred rešitvijo krize in so zato radikali g. Radiću še dovolili, da na njih govori, predno se umakne iz politične javnosti.

Stjepan Radić na neprostoovoljnem dopustu

Naivno sporočilo v »Domu«. — Novi kurz v tem listu. — Zadnje Radičeve brce. — Radić ostane na odmoru dva meseca.

— Zagreb, 19. maja. Današnji »Dom« objavlja kratko, a zanimivo beležko, kako voditelj HSS Stjepan Radić opravičuje svoj odhod iz Beograda in obenem navaja razlog za svoj »dopust«. G. Stjepan Radić, ki se je g. Uzunoviču obvezal, da za najmanj dva meseca zapusti Beograd, opravičuje napram hrvatski javnosti to odsotnost z zdravstveno potrebnim odmorom. Beležka pravi, da odhaja predsednik HSS na odmor, ki si ga bo privoščil od binkoštnih praznikov do konca junija. Odpar predsednik HSS vodi javne posle, še ni bil na pravem odmoru niti teden dni, čeprav so mu njegovi prijatelji in zdravniki to nujno, svetovali, ker je že skrajni čas, da si odpočije vsaj mesec dni v kakem gorskem zatišju ali pa ob morju. Ta odmor je potreben, da zbere prsedenik nove sile za svoj težki in neprestani posel. Zato eden ali dva meseca ne pride predsednik HSS na nobeno javno zborovanje, niti na noben zaupniški sestanek, toda — še Bog da — za »Dom« bo napisal kak članek ali kako politično vest.

Današnji »Dom« v splošnem že kaže pritisk in vpliv s strani radikalov. Tudi formalne spremembe so se izvršile. Kot odgovorni urednik fungira inž. Avgust Košutić. Uvodni članek je zelo dolg in nosi naslov: »Parlament mora delati! — Korupcija je treba zatreti.« Ta članek zaključuje poročilo o Radičevih

shodih v Novi Gradiski in Požeji. V drugem članku se Stjepan Radić opravičuje glede nastopa radičevcev povodom korupcijske debate. Stjepan Radić pravi, da je resolucijo poslanca dr. Šibenika pokazal kralju in da jo je g. Pavle Radić odnesel g. Uzunoviču, toda g. Uzunovič ni imel časa, da bi resolucijo prečital. Radić očita Uzunoviču, da ni več parlamentarec, čeprav je pošten in čestit človek. Nato na sofisticen način dokazuje, da v bistvu Šibenikova resolucija ni dobila večine. Za njo je glasovalo samo 125 poslancev, ker Radić hrvatskih federalistov in članov SDS ne šteje zraven, dočim je za vlado glasovalo 127 poslancev. Tako pravzaprav ni bilo povoda za demisijo vlade.

VELIK POŽAR NA ŽELEZNIŠKI POSTAJI V SULKOVCIH

— Zagreb, 19. maja. Iz Pleternice javljajo, da se je včeraj okoli 14. na železniški postajališču v Sulkovcih (proga Nova Kapela-Našice) vnela lesena sušilnica, v kateri je bil shranjen premog. Nastal je požar, ki je segal daleč naokrog. Požar je bil tako silen, da mešani vlak iz Nove Kapelice ni mogel voziti dalje in ravnotako tudi mešani vlak iz Pleternice. Potniki so morali prestopiti. Ker v Sulkovcih primanjkuje vode, je bilo gašenje nemogoče. Iz Broda so nato poslali pomožni vlak s cisternami vode in brizgalnicami. Škoda je znatna.

Položaj na Poljskem

Vesti o Hallerjevem uporu izmišljene. — Korianty pobegnili na Češko. — Rusija in poljski prevrat.

— Varšava, 19. maja. V inozemstvu razširjene vesti, da je bila v Poznaniu proglašena protivlada in da je general Haller proglasil zapadno Poljsko za avtonomno, se označujejo v Varšavi za izmišljene. Glede poljske šlezije ugotavljajo, da je tamšnje prebivalstvo, zlasti delavstvo povsem naklonjeno Pilsudskemu, ki uživa velike simpatije. Poljaki iz Poznania, ki so bili na potu proti Varšavi, se že vračajo v svoje garnizije.

— Dunaj, 19. maja. Nekateri listi javljajo, da je iz Varšave na Dunaj pobegnil vodja poljskih insurgentov in poljske kmetijske stranke Korfanty, ki je nasprotnik Pilsudskega. V Krakovu so prijeli njegovega zeta. Socijalisti zahtevajo, da se aretirajo nekateri bivši ministri, ker so baje povzročili velike svote državnega denarja.

— Varšava, 19. maja. Poljska brzojavna agencija objavlja, da datum sklicanja narodne skupščine še ni določen, ker je začasni predsednik republike, odnosno sejniški maršal Rataj obolel. Vlada je odredila,

da do nadaljnjega ostane v funkciji cenzura časopisov, da se ne razširjajo vznemirljive vesti, ki po nepotrebnem begajo ljudstvo. — Moskva, 19. maja. Poročila o revoluciji na Poljskem so prihajala v Moskvo indirektnim potom preko Berlina in Prage. Moskva se ni direktno zvezana z Varšavo. Vladi vozi samo do Brest - Litovskega. Zmago Pilsudskega smatrajo tu za gotovo dejstvo, čeprav ne izključujejo nevarnosti, ki preti od strani generalov Hallerja in Sikorskega. Sovjetska javnost se ni precizirala svojega stališča napram režimu Pilsudskega, pač pa je splošna sodba, da je edini izhod iz kaotičnih razmer v upravljeni razdelitvi zemlje in v ustavitvi carinske vojne proti Nemčiji. Vzpostaviti se morajo tudi tesnejši gospodarski odnosi med Poljsko in sovjetsko Rusijo. S tega vidika sovjeti sumijo v uspeh Pilsudskega, ki bo gotovo gospodarsko in finančno pomoč iskal na zapadu. Položaj Poljske smatrajo v Moskvi za izredno kritičen.

Katastrofalen padec franka

— Pariz, 19. maja. Na borzi je včeraj vladala panika, ker frank kljub vsem odredbam vlade rapidno pada. Frank je včeraj doživel na borzi katastrofo. Angleški funt je notiral včeraj 12. Frank je danes na curiški borzi padel pod českoslovaško krono.

— Dunaj, 19. maja. Francoski frank na borzi rapidno pada. Nahaja se pod nivojem Kč. Borzni krogi naglašajo da izvirata katastrofalni padec iz Francije, kjer se je pojavilo zadnji čas veliko povpraševanje po tujih devizah. Padec je obenem v tesni zvezi z francosko-angleškimi pokajanj v Londonu.

POTRES V BEOGRADU

— Beograd, 19. maja. Danes ob 11.10 dopoldne je bil tu močan potresni sunek, ki je trajal tri sekunde.

ČESKOSLOVAŠKI KREDIT V AMERIKI

— Praha, 19. maja. Uradno objavljajo: Na podlagi vladnega odobrenja je bila podpisana med finančnim ministrom in podpredsednikom National City Bank v New Yorku sklenjena pogodba glede kredita českoslovaški Narodni banki v znesku 20 milijonov dolarjev, ki se lahko po možnosti porabi na 30 milijonov dolarjev. Kredit velja eno leto ter se lahko podaljša.

RUMUNSKA MOBILIZIRA

— Beograd, 19. maja. Poročila iz Bukarešte navajajo, da je sovjetska Rusija koncentrirala svoje čete ob besarabski meji proti Rumunski. Rumunska vlada je zato odredila delno mobilizacijo.

BOMBA PRED AMERIŠKIM POSLANISTVOM

— Newyork, 18. maja. Po poročilih iz Buenos Airesa je sredi pred tamšnjim ameriškim poslaništvom eksplodirala bomba, ki k sreči ni nikogar poškodovala. Vseled eksplozije povzročena materialna škoda je neznatna. Smatrajo ta atentat kot maščevalni akt, ker je ameriška vlada odklonila prošnjo za obnovitev procesa proti Braziljancu Venzelliju, ki je bil v Zedinjenih državah obsojen na smrt radi umora.

Krvave zgodbe pred sodišči

Pred sodiščem v Subotici se je zagovarjal že dni ruskij emigrant Kaverzina, ki je umoril ženo posestnika Pavla Kovača v Bački Topoli.

Dne 21. marca t. l. so našli v Bački Topoli obesoeno ženo Pavla Kovača. Sprva so mislili, da gre za samomor, povodom obdukcije trupla pa so ugotovili, da je bila žena napreje zadavljena in nato še le obesena. Delanja je bil takoj osumljen Kaverzina in hročen sodišču.

Pri razpravi je Kaverzina, ki je bil od leta 1916 zaposlen pri posestniku Kovaču, priznal, da je imel ljubavno razmerje s pokojno Kovačevo. Ko je to izvedel mož, ga je odlovil iz službe. Kaverzina je nato delal v neki bližnji tovarni. S Kovačevo pa se je še vedno shajal. 20. marca zvečer ga je Kovačeva zopet povabila k sebi, češ da in moža doma. Na domu ga je baje pošteno opijanila z žganjem in zahtevala, naj ji da svoj denar, kakor je to že večkrat storil. Ker pa ji ga onl večer ni hotel več dati, ga je žena udarila po licu. Ves besen jo je zagrabil za grlo in jo zadavil. Kaj je nato storil s svojo žrtvijo, se baje ne spomni.

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA

Lesni trg: Malo ponudb in precej povpraševanja. Prodanih 5 vagonov tramovico, nakl. postaja, 260 Din.
Žitni trg: Malo ponudb in povpraševanja.

Efektii: 7% invest. pos. iz leta 1921 77-78, 2 1/2% drž. rente za vojno škodo 305-308, Celjska posojilnica 193-193, Ljubljanska kreditna banka 175, Merkantilna banka 102, Prva hrvatska štedionica 865-870, Slavenska banka 50, Kreditni zavod 165-175, Strojne tovarne in livarne - 85, Trboveljska premokopna družba 340-346, Zdržbene papirnice 100, Nihag - 30, Stavbena d. d. 55-65, Šešir d. d. 103, 4 1/2% zast. l. kr. drž. banke 20-22, 4 1/2% kom. zad. drž. banke 20-22.

ZAGREBSKA BORZA

Devize: Curih 10.9623-11.0025, Praga 167.934-168.934, Pariz 161.67-163.67, Newyork 56.582-56.882, London 276.036-277.238, Trst 215.17-216.27, Dunaj 800.93-804.93.

Valute: dolar 56-66.30.
Efektii: 7% invest. pos. 1921 77-78, 2 1/2% drž. rente za ratnu štetu 310-315, 315-316, Ljubljanska kreditna banka 175, Hrv. eskomptna banka 103-104, Kreditna banka Zgb. 104-105, Hipotekarna banka 58-59, Jugobanka 95.50-06, Prastrediona 865-870, Eksploatacija 23, Drava d. d. Osi-je 200, Šešerana Osijek 310, Nihag 30, Gutman 240, Slaveks 110-120, Slavonija 37-38, Trboveljska 335-338, Union, parom-310-330, Vevče 100, Agraria 42.56-44.

INOZEMSKE BORZE

Curih: Beograd 9.1175, Pariz 14.825, London 25.115, Newyork 516.965, Milan 19.55, Praga 13.32, Dunaj 72.95.
Trst: Predborza: Beograd 46.60-47, London 129-129.50, Newyork 26.50-26.60, Praga 78.50-79, Curih 512-516, Dunaj 374-377.

Gospodarstvo

Žitni trg

(Tedensko poročilo novosadske blagovne borze.)

Kljub labilni tendenci na inozemskih trgih je ostal položaj pri nas neizpremenjen. Radi minimalnega dovoza so začele cene celo skakati. Povpraševanje iz inozemstva je bilo slabo, dočim je povpraševanje iz naših pasivnih krajev vedno večje. Italija se je zanimala za koruzo in pšenico, samo da radi rapidnega padanja lire cene ne odgovarjajo našim razmeram. Braila je nudila za pšenico in koruzo zelo slabe cene. Isto velja za Dunaj. Tako je bil promet ves teden samo v mejah domačega konzuma, koruza gre zlasti v Liko, Slovenijo, Črno goro, Dalmacijo in Bosno, pšenico pa kupujejo domači mlini.

Promet na borzi je znašal 269 vagonov. Pšenice je bilo prodane 46 vagonov. Bačka in sremska uzanca je poskočila od 297,50 na 305, boljše vrste koncem tedna celo 307,50. Kupovali so samo domači mlini. Ponudbe so bile zelo slabe. Nova pšenica je notirala v Bački za dobavo avgust-septembra 250—255, julij-avgust-september v Sremsu 257,50. Kupci so bili izvozniki in Italija je plačevala novo pšenico po 545 lir Postojna, Braila samo 205 šilingov, Dunaj pa 174—175 K.

Koruze prodano 192 vagonov. Bačka prompt je poskočila od 125 na 132,50, koncem tedna povpraševanje brez ponudbe. Sremska koncem tedna 135, boljše postaje kakor n. pr. sid 137,50, vse povpraševanje z minimalno ponudbo. Vagonsko blago so kupovali večinoma samo domači interesi. Bela bačka je notirala 132,50 z minimalno ponudbo. Okrogla za domačo potrebo 140. Blago na rekah je šlo slabo v promet. Izvozniki ne kupujejo, ker je koruza predraga. Samo začetkom tedna je bilo sklenjenih par kupčij za junij po Denavi 133—135.

Moške prodano 20 vagonov. O. borza je poskočila od 475 na 482,50—485. Povpraševanje je bilo za domačo potrebo živahno, ponudbe pa slabe. Manjši mlini imajo zelo malo razpoložljivih zalog, večji pa nečisto popustiti v cenah. Št. 6 je notirala 294, št. 7 190 brez povpraševanja. Otrobov prodani 4 vagoni, bački po 145. Ovsu 7 vagonov po 180. Ponudba in povpraševanje slabo.

—g Izgledi letošnje letine v Vojvodini. Predsednik novosadske borze je izjavil o izgledih letošnje letine v Vojvodini sledeče: Ze 40 let se pečam s poljedelstvom in še nikoli v Bački ni kazala letina tako dobro, kakor letos. Stanje posevkov kaže, da bomo imeli letos rekordno letino. To velja za ozimino in jarovino. Če ne bo elementarnih nesreč, se obeta Bački izvrstna letina.

—g Kongres mednarodne organizacije industrijskih delodajalcev. V Pragi je bil odprt v ponedeljek dopoldne kongres mednarodne organizacije industrijskih delodajalcev, ki so se ga udeležili zastopniki večine evropskih držav, južnoafriške Unije in Japonske. Govorniki so naglašali, da je treba doseči kompromis med socialnim in produkcijskim stališčem, zakaj brez tega kompromisa ni mogoče sanirati gospodarskega življenja. Ker so delavci mednarodno organizacijo so se organizirali tudi delo-

dajalci. Na obeh straneh si prizadevajo zboljšati organizacijo gospodarskega življenja in urediti gospodarski mir.

—g Velik uspeh češkoslov. konsolidacijskega posojila. Dosedanji vpis na državno konsolidacijsko posojilo znaša okrog 1.900.000.000 K, kar pomeni nepričakovano velik uspeh.

—g Novi sezonski krediti Narodne banke. Kakor znano, določi Narodna banka vsako leto poleg rednih tudi sezonske kredite. Lani je dala okrog 380 milijonov za sezonske kredite, od katerih je dolezel izplačala 280 milijonov, ostalo pa izplačala do konca maja, ko počete rok za te kredite. Po sklepu upravnega odbora začne Narodna

banka dajati nove sezonske kredite 1. avg. Prošnje se lahko vlagajo tudi prej.

—g Reorganizacija madžarske Pošte hranilnice. Madžarski finančni minister Bud je predlagal ministrskemu svetu načrt zakona, po katerem preide Poštna hranilnica v delokrog finančnega ministrstva.

—g Zlata valuta na Estonskem. Estonska vlada namerava v kratkem uvesti zlato valuto. Kot temeljna edinica se uvede estonska zlata marka, ki bo odgovarjala po vrednosti skandinavski zlati kroni. Estonska Narodna banka izda potem novčnice, glaseče se na zlato krono, ki morajo biti do 25 % krite z zlatom ali tujimi devizami.

To in ono

Zadnji turški sultan umrl

Iz San Rema poročajo, da je umrl tam v ponedeljek ponoči zadnji turški sultan Mehmed VI. 37. poglavar turške države iz vladarske rodbine Osmanov, poglavar vseh vernih mohamedanov, gospodar zemlje in morja, padišah osmanske države in duhovni poglavar islamskega sveta — vse to seveda nekoč, zdaj pa privatnik, ki je stanoval v nekdanji Noblovi vili in nosil častni naslov Veličanstva kot zadnji ostanek nekdanje slave. Njegovo spremstvo sta tvorila dva karabinerja kot telesna straža, ki sta zvesto čuvala dostop v vilo in vrt. K zadnjemu sultanu je bilo zelo težko priti, ker je bil Mehmed neupoln. Le redko so ga videli prebivalci San Rema, kako se spreha s fesom na glavi po vrtu. Sicer pa ni čuda, da ni nikomur zaupal. Saj je umrl mnogo prednikov nasilne smrti. Zadnji član vladarske hiše Osmanov pa je umrl naravne smrti.

Mehmed VI. je bil sin sultana Abdula Medžida, ki je umrl v juniju 1861, nekaj mesecev po Mehmedovem rojstvu. Otroška leta je preživel za časa sultana Abdula Aziza, svojega strica, ki je bil detroniran 30. maja 1876. Mlad Mehmed je videl potem na cesarskem prestolu svoje starejše brate — najprej Murada V., ki je vladal samo tri mesece, potem Abdula Hamida II., ki je spravil Turčijo na rob propada in bil odstavljen 2. aprila 1899, končno Mohameda V., po katerem je nastopil 3. julija 1918 sam. Kmalu potem je Turčija skupaj z Berlinom in Dunajem kapitulirala pred zmago vitno antanto.

Mehmed VI. je bil pravi »bolnik na Bosporu«. Za politične dogodke se ni zanimal in tako je angorska narodna skupščina 1. novembra 1922 brez njegove vednosti sklenila, da spada carigradska vlada v preteklost. Odstavila je Mehmeda najprej kot sultana nato še kot kalifa. V strahu, da ga ne doleti usoda tolikih njegovih prednikov, ki so umrli nasilne smrti, je pobežnil 17. novembra 1922 na angleški ladj iz Carigrada. Bival je nekaj časa na Malti, nato v Švici in Angliji, naposled pa v severni Italiji. Sprva je še poskušal obnoviti svojo vladu, vsaj versko, ako še posvetne ne, izdajal je proklamacije na muslimane, a vse brezuspešno. Kemal paša je bil močnejši od njega. Zato se je naposled udal v svojo usodo, ki jo je delil s tolikimi nekdanji vsemogočimi

vladarji umaknil se je v tatiše in preživel zadnje dve leti kot izgnanec v San Remu, kjer ga je zadel kap. Star je bil 65 let.

Osreči birmance

s krasno obleko, ki jo najlažje in najbolje kupiš pri tvrdki **Drage Schwab, Ljubljana** V zalogi lepe čepice za dečke.

Super X-žarki

Na zborovanju Akademije znanosti v Madisonu je predaval prof. dr. Robert Andrews Millikan o odkritju novih žarkov v atmosferi, ki se širijo s hitrostjo svetlobe na vse strani in imajo tako moč, da lahko prodirajo skozi razne tvarine. Jeklena mrežica, debela 12,50 mm, lahko zadrži tudi v »najtrše« X-žarke, ki jih je mogoče producirati v dosedanjih laboratorijih. Nasprotno so pa prodrli novi »super X-žarki« z lahko 1,80 m debelo mrežo. Dolžina vala teh žarkov je manjša kot ultravijoličastih, in tako zvanih gamma-žarkov. Profesor Millikan cení dolžino na eno desetmilijonitno srednje dolžine vidnega svetlobnega vala (modro-zelene). Po Millikanovem mnenju izvirajo »super X-žarki« iz svetovnega prostiranja, kjer razpadajo atomi, ne da bi nastali novi. Millikan trdi, da bi nastali pri zadostni energiji za transmutacijo kovin, n. pr. živega srebra v zlato, ti žarki kot postranski produkt.

Taka sprememba bi pa zahtevala visoko električno napetost in sicer okrog 10 milijonov voltov. Millikan je odkril te žarke po 20 letnem napornem delu. Naravoslovci, ki se zanimajo za atmosfero, so že davno opazili, da moti njihove elektroskope neka zagonetna sila. Prof. Millikan je dolgo razmišljal, kje tiči vzrok tega pojava in tako je začel raziskovati zgornje plasti atmosfere. V ta namen je konstruiral fine in precizne aparate, ki jih je obesil na balončke in spustil visoko v zrak. Kontrolne aparate je položil v gorsko jezero kakih 20 metrov pod vodno gladino. Rezultat teh poskusov je bilo odkritje »Super X-žarkov«.

Od ključavničarja do ministrskega predsednika

Karijera sedanjega poljskega ministrskega predsednika Kazimirja Bartela je zelo pestrá, slična karijeri bivšega angleškega ministrskega predsednika in vodje delavstva Ramsaya Macdonalda. Ministrski predsednik Kazimir Bartel je bil rojen kot sin revnega strojevodje v Lvovu. Študiral je gimnazijo; radi velike revščine, v kateri je živel rodbina, pa je moral študije ukiniti in posvetil se je ključavničarski obrti. Iz Lvova, kjer se je izučil za mehanika je odšel na Dunaj in vstopil v službo znanega podjetja Siemens. V prostem času je nadaljeval študije, napravil mat ro in se vpisal na tehnično visoko šolo in Lvovu. Istočasno je na univerzi študiral fiziko in matematiko. Pridobil si je tak sloves, da je bil kmalu po dovršenem doktoratu s rjeet kot docent in kasneje imenovan za izrednega profesorja na tehniški v Lvovu.

Sliha na je bila tudi Bartlova vojaška karijera. Leta 1914 je kot korporal vstopil v avstrijsko armado. Ob prevratu je bil polkovnik. Povodom obleganja Lvova je ustanovil prvi železničarski bataljon. Po prevratu je kandidiral za poslanca, bil izvoljen in postal železniški minister. Odlikoval se je zlasti povodom »rada boljševikov«. Sedaj je star 44 let.

Vzrok številnih letalskih nesreč

Pretekli teden smo poročali o strahoviti zračni tragediji. Nad Novim Sadom je treščilo na tla vojaško letalo, ki je uničilo dve mladi nadopolni človeški življenji. Ni bila to prva zračna nesreča v naši državi in bojimo se, da tudi ne bo zadnja. Značilno je, da se je večina zračnih nesreč, ki so se primerile do sedaj v Novem Sadu, zgodila z letali sistema »Breguet«. Novosadski »Deutsches Volksblatt« poroča o vzrokih teh številnih nesreč med drugim sledeče:

»Ni naš namen, da bi izrekli svojo mnenje, če gre samo za opetovana naključja ali če je vzrok številnih nesreč odpovedanje strojev, ki so montirani na teh aparatih. V to so poklicani strokovnjaki in tem prepuščamo svojo sodbo. Značilno je samo, da so do sedaj aparati »Breguet« odpovedali ne samo pri nas, nego tudi v drugih državah. Letalo tega tipa je povzročilo že nebroj smrtnih nesreč. Prejeli smo argentinski list »La Argentina« z dne 17. marca, ki silno omalovažuje vrednost Breguetovih aparatov. Med drugim pravi »Argentina«: »Prodaja letal tipa Breguete za armado je stvar, ki jo je treba preiskati. Ali smo kupili stroje ali staro železo? Življenje naših pilotov se žrtvuje. Med letalci je že javna tajnost, da so letala tipa »Breguet« iz silno slabega materiala. Tudi motorji ne funkcionirajo.

Doživeli smo šest zračnih katastrof. Od osmih letal, ki smo jih prejeli, se jih je šest zrušilo. Eno letalo je padlo v reko La Plata ter uničilo življenje dvema oficirjema. Večina nesreč se je primerila radi defektov v motorju. Letala padajo na tla, kakor

kamen. Dogodili so se slučajji, ko so se letala vnela v zraku.« — Tako argentinski list. Dali so te navedbe resnične ali ne, nam ni znano, dejstvo je, da se največ letalskih nesreč primeri v avijoni tipa »Breguet« in to najupotevajo merodajni faktorji. Življenja naših junaških letalcev vendar ne moremo z mirno vestjo izpostavljati nevarnostim.

Podatki »Deutsches Volksblatta« so take važnosti, da tudi naša vojaška uprava ne more preko njih. Dolžna je javnosti in dolžna našim letalcem, da jih skrbno preišče in prepreči nadaljnje nesreče, ako so dosedanje res za krevtili slabi aparati.

NOGAVICE KLJUČ

so najboljše in najcenejše kajti trpežnost enega para nogavic z žigom in znakom (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“ je tista kot trpežnost štirih drugih parov. 35-1

Kupite in preprečite se!

Sladkor

Kakor mnogim drugim predmetom, ki jih rabi kulturni človek, tako je tudi sladkorju pradedovina stara Indija. Prebivalci Indije so pridobivali sladkor iz sladkorne trstike. Zanimivo je, da je sladkor prispel v Evropo šele proti koncu srednjega veka in da je postal v Italiji šele za časa renesance splošno uporabljena jedilna primes. Neki pisatelj iz renesančne dobe piše, da ni veselice, kjer ne bi rabili sladkorja v raznih oblikah. Iz sladkorja delajo figure, skupine, tiče in četveronožce. S sladkorjem kadirajo sadeže v čudovitih naravnih barvah. Brez sladkorja ne zavžijejo ljudje skoro nobene jedi več. Sladkor uporabljajo pri močnatih jedeh, stavljajo ga v vino, v vodo in celo jajca in ribe pripravljajo s sladkorjem.

V Francijo je upeljala sladkor Katarina Medici, soproga kralja Henrika Drugega. Italijansko spremstvo kraljice je upeljalo v Pariz tudi likerje iz Italije.

Sredi 16. stoletja zavladala sladkor po celi Evropi in spada odlej k najpotrebnejšim jedilnim pripravam višje francoske družbe. Tudi v Angliji so dajali sladkorne jedi pri vsaki svečanosti na mizo, zlasti kadirane sadeže, marmelade, želeje. Prvo slaščičarno so otvorili v Nemčiji l. 1573 v Augsburgu. Leta 1800 so na pr. v Nemčiji po računih Humboldta potrebovali 4 in pol milijonov centov sladkorja, kar znaša 1,5 do 2 kilograma na glavo prebivalstva. Danes je stvar drugačna. Na vsako glavo odpade v Nemčiji letno 17 kg sladkorja. Temu razmerju treba izračunati svetovno potrebo sladkorja. Mogočni napredek sladkornega konzuma pri vseh kulturnih narodih bi ne bil mogoč, da niso iznašli industrijo sladkorne pese ter začeli pridobivati sladkor iz pese.

Darujte za Sokolski Tabor!

Barvne trakove, ogljeni, povečani, kopiralni papir, fotografirani, pri LUD. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6 Telefon 20-1 550

Ocarinjenje

vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi **Rajko Turk**, carinski posrednik, LJUBLJANA, Masarykova cesta 9, nasproti carinarnice. Revizija pravičnega zaračunavanja carne po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

KRAPINSKE TOPICE

poleg Zagreba, Hrvatska. 420 C termalna voda in blato zdravi revmo, protin, ischias, ženske bolezni itd. Stanovanje s popolno oskrbo dnevno Din 50— do 80— za osebo. V pred-u po sezoni znatni popusti. Vojna glasba ter druge zabave. Kopeli doma, lastna elektr. razsvetljava in tako dalje. Več pove in prospekte daje kopališna uprava Krapinske toplice. 64 T

Pletilni stroji

nemškega izdelka patent »Ideal« z jamstvom za nogavice, jopice, svitarje in vsakovrstne pletenine nudijo vsakomur najboljšo in sigurno eksistenco. V zalogi s ponukom, ki je jako lahek, in po potrebi tudi s stanovanjem edino lepri **F. Kos, Ljubljana, Židovska ul. 5** Generalni zastopnik.

Razprodaja.

Oblastveno dovoljena prostovoljna popolna razprodaja. Prodajalec se bode: ure, veržice, prstani, zapeljivost, namizna oprava iz pravega in kina srebra, šivalni stroji in dvokolesa za moške in ženske itd. Ne zamudite poslušati se ugodne prilike! Na mnogobrojni obisk vabi trdka **Jos. Šelovin - Čuden** LJUBLJANA, Mestni trg 13

Inserirajte v Slov. Narodu

Urejanje: Josip Zupančič. — Za »Narodno tiskarno«: Fran Jozefek. — Za inzeratni del lista: Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.

POZOR! POZOR!

Ostanki za perilo so napredaj po polovici ali zelo znižani ceni. Ne zamudite ugodne prilike! Resljeva cesta 30, I. nadst., desno. 1519

STAMPILJE

pošte, gravirane, etikete, SITAR & SVETEK LJUBLJANA, St. Peterova cesta 12.

RADIO

aparate in sestavne dele ima v zalogi **FRANC BAR, Ljubljana**, Carinjska ulica št. 5

Ključavničarski pomočnik

priden in močan — išče službo. — Ponudbe pod »Ključavničarstvo/1524« na upravo »Slov. Nar.«.

Stanovanje

v mestu (soba in kuhinja) — išče vpokojenec. — Ponudbe pod »Vpo-kojenec/1526« na upravo »Slov. Naroda«.

Prodajalec

špecerije in galanterije, dobre moč vojašine prost, išče službo v trgovini v mestu ali na deželi. — Ponudbe pod »Dobro prodajalec/1479« na upravo »Slov. Nar.«.

Gospodična

zmožna strojopisja, slovenskega, srbohrvatskega, in nemškega jezika išče službo. Nastopi lahko takoj. — Ponudbe pod »Poštena in pridna/1477« na upravo »Sloven-skega Naroda«.

Blagajničarka

zmožna slovenskega, srbohrvatskega in nemškega jezika, strojopisja in stenografije išče službo. — Nastopi lahko takoj. — Ponudbe pod »Blagajničarka/1527« na upravo »Slov. Naroda«.

Iščemo za vstop s 1. ju

nijem perfektno stenografino in strojopisje slovenskega in nemškega jezika, po možnosti samostojno korespondentnjo. Prošnje z referencami in zahtevkami na upravo »Slov. Nar.« pod »KTV/1484«.

J Knež iz Ljubljane bo

prodajal na binkočni ponedeljek letošnje košnje trave in detelje. — Pričetek ob 14. pri Ančnikovem kozolcu v Spodnji Šiški. 1520

Novo gosje perje

skubeno, belo, puh. 1 kg a 65 K, pošilja od 4 kg proti povzetju — K. Freund, trgovina s perjem, Praga I, Benedikt-ska ulica št. 1. 106/T

Prodajalec

špecerije in galanterije, dobre moč vojašine prost, išče službo v trgovini v mestu ali na deželi. — Ponudbe pod »Dobro prodajalec/1479« na upravo »Slov. Nar.«.

Gospodična

zmožna strojopisja, slovenskega, srbohrvatskega, in nemškega jezika išče službo. Nastopi lahko takoj. — Ponudbe pod »Poštena in pridna/1477« na upravo »Sloven-skega Naroda«.

Za v Prago

prilagojena podpisana trdka vse telovadne oblačilne potrebitine za člane, članice, naraščaj in deco. Solidno in lepo izdelani kroji po najnižji ceni. — Zaveževalci cenik — **Brata Capuder, Ljubljana**, Wolfova ulica 1/II. 99/T

Enodružinsko hišico z vrtom

najraje v Rožni dolini ali ob Tržaški cesti — kupim. Posredovalci izključeni. — Ponudbe z navedbo cene na upravo »Slov. Narod« pod »Hišica/1525«.

Na prostovoljni sodni dražbi

se prodaja hiša z vrtom pri izključni ceni 90.290 dinarjev 10 para dne 29. maja 1926 ob 15. v Ljubljani, Krakovska ulica št. 29. Dražbeni pogoji na pogled pri okrajnem sodišču v Ljubljani, soba 33.

Vabilo

na redni občini zbor **Kmetijske hranilnice** in posojilnice v **Smartnem pri Litiji**, ki bo dne 3. junija 1926 ob 15. uri v zadržnem lokalni s sledečim dnevnim redom:

1. poročilo načelnika in računskega pregledovalca;
2. čitanje revizijskega poročila;
3. določitev računskega zaključka za l. 1925;
4. volitev načelnika in računskega pregledovalca;
5. sprememba pravil;
6. razno.

Nadžstvo.

,Leda' domača tvornica damskega perila

in vezenin r. z. z. o. z. — Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

opozarja na binkočni reklamni teden, tekom katerega so znižane cene vsakemu perilu za

10% Posabna ugodnost za botre! 1523

Naznanilo preselitve.

V soboto, 22. t. m. preselim svojo **MESNICO** iz Wolfove ulice na

Pogačarjev trg v dobro znano prejšnjo mesnico g. Kozaka.

Zahvaljujem se za naklonjenost svojim cen. odjemalcem in se v nadalje priporočam.

Franco Lovše, mesar

Pomladne novosti

negavice v raznih barvah, žepne robce, čipke, ročnice, naramnice, palice, razna mila, gume in potrebitine za šivilje, krojače in čevljarje ter nahrbtnike.

NAJNIZJE CENE. NAJNIZJE CENE.

JOŠIP PETELINC LJUBLJANA 65-1

(ob vodi) blizu Prešernovega spomenika.